

Вирішальні 20 % наприкінці року, або Як виконати Закон

Усім закупівельникам відомо про 20 %. Вони тісно пов'язані із завершенням бюджетного періоду та законодавчо встановленою можливістю замовника забезпечити наявну потребу в разі неможливості проведення процедури закупівель / спрощених закупівель. Однак, маючи такі надможливості, є й певні законодавчо встановлені обмеження та правила, порушення яких матиме наслідки у вигляді відчутних адмінштрафів. Отже, які саме нюанси слід врахувати під час продовження дії договору про закупівлю на наступний рік в обсязі, що не перевищує 20 %, на прикладі закупівлі електричної енергії розглянемо нижче.

З метою роз'яснення норм чинного законодавства стосовно механізму продовження дії договору про закупівлю на 20 відсотків на сайті Мінекономіки оприлюднено запит від Регіонального офісу «З» за № 1380/2021 такого змісту: «...якщо замовник ще не провів тендер / спрощену закупівлю на наступний рік, а товар йому буде потрібен вже з початку січня, то він може продовжити договір про закупівлю поточного року на термін, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі на наступний рік? Тобто дія договору про закупівлю може бути продовжена на строк, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі на початку наступного року в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку.

Тобто, якщо це стосується електроенергії, видатки на це повинні бути в цьому році затверджено, або мається на увазі, що можливо договір про закупівлю продовжити в кінці цього року та укласти додаткову угоду на 20 % в січні, коли буде затверджено тимчасовий кошторис?».

Відповідь Уповноваженого органу з цього питання така: «Шановний користувачу, повідомляємо, що відповідь на питання міститься в листах від [24.11.2020 № 3304-04/69987-06](#) "Щодо укладення, виконання, змін та розірвання договору про закупівлю" (який містить інформацію щодо продовження дії договору про закупівлю на строк, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі на початку наступного року в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку), від [10.09.2020 № 3304-04/55366-06](#) "Щодо передумов здійснення закупівель", та від [03.09.2020 № 3304-04/54160-06](#) "Щодо планування закупівель"».

Коментар редакції. Для надання більш конкретної відповіді на порушене у запиті за № 1380/2021 питання звернемося до норм чинного законодавства.

Так, частиною 6 статті 41 [Закону України «Про публічні закупівлі»](#) (далі — Закон) чітко визначено, що дія договору про закупівлю може бути продовжена на строк, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі на початку наступного року в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку.

Отже, лише чотири чітко визначені законодавством умови дозволяють замовнику правомірно застосовувати частину 6 статті 41 Закону:

продовження строку дії поширюється лише на договори про закупівлю, укладені в розумінні пункту 6 частини 41 статті 1 Закону;

оголошення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі;

максимальний обсяг закупівлі не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю (тобто є меншим або дорівнює);

видатки на досягнення відповідної цілі затверджено в установленому порядку.

Факт недотримання вказаних замовником норм чинного законодавства у даному випадку є неприпустимим, оскільки матиме відчутні наслідки у вигляді притягнення до відповідальності та накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника від тисячі п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (25 500–51 000 грн). Тому сьогодні розглянемо детально умови правомірного застосування частини 6 статті 41 Закону, особливо в частині часового проміжку, який надає нам право на продовження строку дії договору про закупівлі.

Повернемося до цитування норми частини 6 статті 41 Закону: «Дія договору про закупівлю може бути продовжена на строк, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі **на початку наступного року** в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, **укладеному в попередньому році**».

Не дивно, що викладення норми в цьому контексті із застосуванням таких часових вимірів, як «**на початку наступного року**» та «**попередньому році**» збиває з пантелику багатьох замовників, залишаючи відкритим питання: коли ж таки законодавцем передбачено право на продовження дії договору про закупівлю?

Якщо читати дану норму з позиції продовження дії договору про закупівлю «укладеного в попередньому році», доходимо висновку, що відповідна додаткова угода про продовження дії договору на 20 % має бути укладена виключно наступного року.

Підсумовуємо: продовжити дію договору про закупівлю на 20 %, укладеного у 2021 році,

керуючись частиною 6 статті 41 Закону, законодавчо можливо лише у наступному, 2022 році.

Попри той факт, що роз'яснення Уповноваженого органу не є нормативно-правовими актами та носять суто рекомендаційний характер, не зайвим буде врахувати зміст листа від [27.10.2016 № 3302-06/34307-06](#) «Щодо зміни істотних умов договору про закупівлю», яким передбачено внесення змін до договору про закупівлю, у тому числі в частині продовження його дії, **лише за умови, що строк дії договору про закупівлю ще не закінчився.**

Частиною 1 статті 631 Цивільного кодексу України закріплено, що строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору.

Крім того, Бюджетним кодексом України визначено, що бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему, становить один календарний рік, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року.

З огляду на викладене та з метою одночасного дотримання вимог законодавства в частині продовження дії договору про закупівлю із застосуванням 20 % рекомендуємо замовнику укладати дві додаткові угоди у такій послідовності:

першу — про продовження строку дії договору про закупівлю, яку більшість замовників зазвичай датують останнім робочим днем бюджетного періоду, наприклад 31.12.2021. Оскільки строк дії договору про закупівлю є його істотною умовою, то зміна його у вигляді пролонгації матиме наслідки обов'язкового оприлюднення повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю відповідно до статті 10 Закону;

другу — як правило, на початку наступного 2022 року із зазначенням обсягу закупівлі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році.

Водночас при укладанні зазначеної вище додаткової угоди до договору про закупівлю розпоряднику (одержувачу) бюджетних коштів необхідно обов'язково враховувати вимоги частини 1 статті 23 БКУ та частини 4 статті 48 БКУ, які забороняють взяття розпорядниками (одержувачами) бюджетних зобов'язань та здійснення платежів без відповідних бюджетних асигнувань, що, в свою чергу, надаються відповідно до встановлених бюджетних призначень.

І тут замовник має два варіанти дій:

укладення замовником додаткової угоди до договору про закупівлю на 20 % після затвердження кошторису бюджетної установи.

укладення додаткової угоди до договору про закупівлю замовнику до затвердження кошторису бюджетної установи. Закон не містить заборон щодо укладення додаткової угоди до набрання чинності Законом про Державний бюджет України, затвердження кошторису, плану використання бюджетних коштів, фінансового плану підприємства. Тому в додатковій угоді на 20 % з подальшим оголошенням процедури закупівлі / спрощеної закупівлі на залишкову суму коштів від наявної потреби замовнику необхідно передбачити відповідний порядок виникнення договірних зобов'язань залежно від реального фінансування.

Враховуючи, що наміром застосування механізму продовження дії договору про закупівлі на термін, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі, є покриття наявної потреби наступного року, то й видатки на здійснення даної закупівлі проводитимуться виключно за рахунок асигнувань наступного, тобто 2022 року.

На порталі [RADNUK.COM.UA](https://radnuk.com.ua) у зручному форматі в розділі «Зразки документів» — «Зразки документів замовникам» — «Додаткові угоди» розміщено якісно підготовлений [приклад Додаткової угоди ч. 6 Закону \(після затвердження кошторису\)](#).

Про інші нюанси застосування механізму продовження дії договору про закупівлі читайте на порталі [RADNUK.COM.UA](https://radnuk.com.ua) у статті «[Чотири з половиною умови правомірного продовження дії договору про закупівлю на 20 %](#)»